

การวิเคราะห์สภาพปัญหาและการปฏิบัติตามกระบวนการวางแผน ปฏิบัติการสาธารณสุขประจำปี อำเภอกุดรัง จังหวัดมหาสารคาม ปี 2556

The Conditions of Problems and Performance Following the Process of Annual Public Health Operational Planning in Amphoe kudrung, Changwat Maha Sarakham in 2013

จำนง ศรีทรัพย์*
Jum-nong Srisub*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการวางแผนปฏิบัติการสาธารณสุขประจำปีและเปรียบเทียบความสัมพันธ์ต่อสภาพปัญหาการวางแผนปฏิบัติการสาธารณสุขประจำปี 2556 อำเภอกุดรัง จังหวัดมหาสารคาม โดยใช้แบบสอบถามกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่จัดทำแผนปฏิบัติการ ทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบ และการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์

ผลการวิจัยพบสภาพปัญหาตามกระบวนการวางแผนปฏิบัติการสาธารณสุขประจำปีโดยรวมทุกขั้นตอนมีสภาพปัญหาอยู่ในระดับมาก ส่วนการปฏิบัติตามกระบวนการวางแผนปฏิบัติการสาธารณสุขประจำปีอยู่ระดับปานกลาง เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของสภาพปัญหาตามกระบวนการวางแผนปฏิบัติการตามข้อมูล เพศ ตำแหน่ง ตำแหน่งตาม การปฏิบัติงาน ด้านอายุ อายุราชการ ระดับการศึกษาสูงสุด และด้านผลงานวิชาการเกี่ยวกับการวางแผน ที่ได้รับการอบรม พบว่า มีสภาพปัญหาภาพรวมทุกขั้นตอนตามกระบวนการวางแผนปฏิบัติการสาธารณสุขประจำปี ไม่แตกต่างกัน ($P\text{-value} > 0.05$) เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของการปฏิบัติตามกระบวนการวางแผนปฏิบัติการ เพศหญิง มีค่าเฉลี่ยของการปฏิบัติตามกระบวนการวางแผนปฏิบัติการ มากกว่าเพศชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P\text{-value} = 0.05$) ส่วนตำแหน่งตามการปฏิบัติงาน อายุราชการ ระดับการศึกษาสูงสุด และจำนวนเรื่องวิชาการที่ เกี่ยวกับการวางแผนที่ได้รับการอบรมมีค่าเฉลี่ยของการปฏิบัติตามกระบวนการวางแผนปฏิบัติการสาธารณสุข ประจำปี ไม่แตกต่างกัน ($P\text{-value} > 0.05$) ระดับการศึกษากับสภาพปัญหาตามกระบวนการวางแผนปฏิบัติการ มีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($P\text{-value} = 0.03$) ส่วน เพศ อายุ อายุราชการ ตำแหน่งตามการปฏิบัติงาน และ จำนวนเรื่องวิชาการที่เกี่ยวกับการวางแผนที่ได้รับการอบรมในรอบ 2 ปีที่ผ่านมา ไม่มีความสัมพันธ์กันกับสภาพปัญหา ตามกระบวนการวางแผนปฏิบัติการ ($P\text{-value} > 0.05$) และลักษณะประชากรด้านเพศ อายุ อายุราชการ ตำแหน่งตาม การปฏิบัติงาน ระดับการศึกษา และจำนวนเรื่องวิชาการที่เกี่ยวกับการวางแผนที่ได้รับการอบรมในรอบ 2 ปีที่ผ่านมา กับการปฏิบัติตามกระบวนการวางแผนปฏิบัติการ ไม่มีความสัมพันธ์กัน ($P\text{-value} > 0.05$) สภาพปัญหาตามกระบวนการ วางแผนปฏิบัติการ กับการปฏิบัติตามกระบวนการวางแผนปฏิบัติการสาธารณสุขประจำปี มีความสัมพันธ์กันมาก ใน ทางบวก ($r = 0.95$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P\text{-value} = 0.001$)

คำสำคัญ : สภาพปัญหา การจัดทำแผนปฏิบัติการสาธารณสุขประจำปี.

*สำนักงานสาธารณสุขอำเภอกุดรัง จังหวัดมหาสารคาม

Abstract

The purposes of this study were : to investigate the conditions of problems and performance following the process of annual public health operational planning, to compare levels of conditions of problems and levels of performance following the process of operational planning, and to examine relationships of demographic features with the conditions of problems and performance following the process of annual public health operational planning in 2013. A questionnaire was administered with the public health officials who made the operational plan. A comparative analysis and an analysis for relationships were conducted. The study results were subsequently presented by means of a descriptive analysis. The results of the study were as follows : The conditions of problems based on the process of annual public health operational planning as a whole were at a high level, while the performance following the process of annual public health operational planning regarding gender, position, work performance position, age, years of official service, the highest educational level, and the number of academic issues relating to planning as having been trained, it was found that these officials did not have different conditions of problems as a whole based on the process of annual public health operational planning ($P\text{-value} > 0.05$). And in comparing the different in performance following the process of operational planning, it was found that females had a greater mean in performance following the process of operational planning than males at the level of statistical significance ($P\text{-value} = 0.05$). However, in position. work performance position, age, years of official service, the highest educational level, and the number of academic issues relating to planning as having been trained, they did not have a different mean in performance following the process of annual public health operational planning ($P\text{-value} > 0.05$). The educational level and the conditions of problems based on the process of operational planning were related to each other at the 0.05 level of statistical significance ($P\text{-value} = 0.03$). However, gender, age, years of official service, work performance position, and the number of academic issues relating to planning as having been trained, in the past two years were not related to the conditions of problems based on the process of operational planning ($P\text{-value} > 0.05$). And the demographic features regarding gender, age, years of official service, educational level, and the number of academic issues relating to planning in the past two years and the performance following the process of operational planning were not related to each other ($P\text{-value} > 0.05$). The conditions of problems based on the process of annual public health operational planning and the performance following the process of annual public health operational planning were positively related to each other ($r = .095$) at the 0.001 level of statistical significance ($P\text{-value} = 0.001$).

Keywords : conditions of problems, annual public health operational planning.

บทนำ

การวางแผนเป็นแนวทางปฏิบัติที่สำคัญ โดยเฉพาะผู้บริหารและผู้ใต้บังคับบัญชาและปฏิบัติตามสามารถศึกษาเรียนรู้วิธีการขั้นตอนและกระบวนการทำงานที่ได้จากแผนก่อนลงมือปฏิบัติ เป็นตัวกำหนดทิศทางและความมุ่งหมายสำหรับองค์การให้ผู้ปฏิบัติทุกคนได้รู้การวางแผนจะช่วยให้ผู้บริหารมองไปในอนาคต และเห็นโอกาสที่จะแสวงประโยชน์หรือกระทำต่างๆ ให้บรรลุตามจุดมุ่งหมาย การวางแผนเป็นการตัดสินใจอย่างมีเหตุผลไว้ล่วงหน้า ซึ่งจะใช้ทฤษฎีแนวความคิดหลักการประกอบกับตัวเลข สถิติ และข้อมูลข่าวสารต่างๆ ประกอบการตัดสินใจ เป็นการเตรียมการไว้ล่วงหน้าเมื่อกำหนดวัตถุประสงค์เป้าหมายตามต้องการและกิจกรรมที่จะกระทำเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และบังเกิดผลตามเป้าหมายนั้น โดยแผนปฏิบัติการประจำปี เป็นแผนที่แยกย่อยจากแผนกลยุทธ์หรือแผนพัฒนามีรายละเอียดเพียงพอที่จะนำไปสู่การปฏิบัติที่มีรายละเอียดทั้งแผนงาน แผนเงิน และแผนเวลา มีความชัดเจนเพียงพอให้สามารถทราบได้ว่า จะทำอะไร จะทำเมื่อใด จะทำอย่างไร ใครเป็นคนทำ และมีค่าใช้จ่ายเท่าใดมีปฏิทินปฏิบัติงานและแผนกำกับกับการดำเนินงานที่จะทำให้การดำเนินงานในแผนปฏิบัติงานประจำปี บรรลุตามวัตถุประสงค์ การวางแผนปฏิบัติการ เป็นการวางแผนระดับปฏิบัติการในระบบการให้บริการสาธารณสุข ได้แก่ หน่วยงานสาธารณสุขในระดับอำเภอและตำบลเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งมีหน้าที่ที่จะต้องนำเอากลวิธีที่กำหนดไว้ในระดับสูงกว่ามาเป็นแนวทางการปฏิบัติแผนเพื่อให้รายละเอียดในการดำเนินงาน

กระทรวงสาธารณสุขได้กำหนดนโยบายด้านสาธารณสุข โดยการวางแผนงานในภาพรวมของประเทศ เพื่อการพัฒนาสุขภาพอนามัยของประชาชนโดยมีเป้าหมายให้ประชาชนในประเทศมีสุขภาพดีถ้วนหน้า มีคุณภาพชีวิตที่ดี เพื่อให้หน่วยงานทุกระดับในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข นำไปวางแผนปฏิบัติการทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดมหาสารคาม สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ในส่วนภูมิภาคมีบทบาทหน้าที่ในการกำหนดนโยบายด้านสาธารณสุข เข้าสู่แผนปฏิบัติในระดับจังหวัด โดยมีสำนักงานสาธารณสุขอำเภอ โรงพยาบาลชุมชนและโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล

ซึ่งหน่วยงานทุกระดับจะต้องกำหนดแผนงานและโครงการให้สอดคล้องกับนโยบายที่สามารถทำให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายในภาพรวมของประเทศได้

สำนักงานสาธารณสุขอำเภออุดรธานีเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบการดำเนินงานซึ่งมีบทบาทหน้าที่ปรับเปลี่ยนแผนงานของทุกระดับสู่การปฏิบัติโดยคำนึงถึงการส่งเสริมสุขภาพของประชาชนในพื้นที่ โดยมีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล อนามัยซึ่งเป็นหน่วยงานภายใต้บังคับบัญชาเพื่อกำหนดนโยบายสู่การวางแผนปฏิบัติการสาธารณสุข ซึ่งสำนักงานสาธารณสุขอำเภออุดรธานีจะต้องมีกระบวนการจัดทำแผนปฏิบัติการสาธารณสุขประจำปี โดยบุคลากรและเจ้าหน้าที่สำนักงานสาธารณสุข อำเภออุดรธานีมีส่วนร่วมการวิเคราะห์สภาพปัญหาและกระบวนการวางแผนปฏิบัติการตามนโยบายที่กระทรวงได้กำหนดให้ เพื่อให้สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารของหน่วยงานสาธารณสุขระดับอำเภอ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องชี้แจงข้อมูลด้านบุคลากรและสภาพการณ์เพื่อนำมาปรับให้เกิดกระบวนการวางแผนเพื่อนำมาวางแผนที่จะแก้ไขและให้การสนับสนุนการดำเนินงานตามกระบวนการวางแผนปฏิบัติการสาธารณสุขประจำปี อำเภออุดรธานี จังหวัดมหาสารคาม ปี 2556 อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบสภาพปัญหารวมถึงการปฏิบัติตามกระบวนการวางแผนปฏิบัติการสาธารณสุขประจำปี และศึกษาความสัมพันธ์ต่อสภาพปัญหาและการปฏิบัติตามกระบวนการวางแผนปฏิบัติการสาธารณสุขประจำปี อำเภออุดรธานี จังหวัดมหาสารคาม ปี 2556

วิธีการศึกษา

เป็นการศึกษาเชิงพรรณนาโดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างเลือกแบบเจาะจง เป็นเจ้าหน้าที่สาธารณสุขทุกคนที่ปฏิบัติงานในสำนักงานสาธารณสุขอำเภออุดรธานี และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จำนวน 37 คน ซึ่งใช้แบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแบบของลิเคอร์ท (Likert Type) ทดสอบคุณภาพเครื่องมือโดยการหาค่าอำนาจจำแนกใช้สูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน มีค่าอยู่ระหว่าง 0.38-0.72 และหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค มีค่าเท่ากับ 0.98

การวิเคราะห์ข้อมูลสถิติเชิงพรรณนา และสถิติเชิงอนุมาน t-test (Independent) F-test โดยเปรียบเทียบเป็นรายคู่ด้วยวิธีของ Scheffe Chi-Square Test และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการวิจัย

ส่วนใหญ่เจ้าหน้าที่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 56.8 ตำแหน่งเป็นเจ้าพนักงานสาธารณสุขชุมชน คิดเป็นร้อยละ 56.8 รองลงมาเป็นตำแหน่งนักวิชาการสาธารณสุข ร้อยละ 27.0 ตำแหน่งตามการปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติงาน ร้อยละ 70.3 อายุ ในกลุ่มอายุ 20-25 ปี ร้อยละ 32.4 โดยมีอายุเฉลี่ย 30.84 ปี อายุราชการมากที่สุดในกลุ่ม 1-5 ปี ร้อยละ 35.1 โดยมีอายุราชการเฉลี่ย 9.70 ปี การศึกษาสูงสุดส่วนใหญ่เป็นระดับปริญญาตรี ร้อยละ 51.4 ในรอบ 2 ปีที่ผ่านมา ได้รับการอบรมเรื่องการใช้อคอมพิวเตอร์มาก

ที่สุด ร้อยละ 94.6 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด รองลงมาเป็น การอบรมเรื่องการจัดทำแผน/โครงการสาธารณสุข การประเมินผลงานและการวิเคราะห์ข้อมูล ร้อยละ 51.4, 45.9 และ 37.8 ตามลำดับ ในรอบ 2 ปีที่ผ่านมาได้รับการอบรมวิชาการที่เกี่ยวกับการวางแผนมากที่สุด จำนวน 2 เรื่อง ร้อยละ 35.1 โดยมีจำนวนเรื่องวิชาการที่เกี่ยวกับการวางแผนที่ได้รับการอบรม เฉลี่ย 2.3 เรื่องต่อปี

ค่าเฉลี่ยสภาพปัญหาตามกระบวนการวางแผนปฏิบัติการสาธารณสุขประจำปี พบว่า อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.60 (S.D.=0.54) โดยขั้นตอนการติดตามควบคุมกำกับและประเมินผลมีสภาพปัญหามากที่สุดที่ระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.67 (S.D.=0.66) รองลงมาเป็นขั้นตอนการจัดทำแผน มีสภาพปัญหาที่ระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.58 (S.D.=0.49) และขั้นตอนการปฏิบัติตามแผนมีสภาพปัญหาที่ระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.54 (S.D.=0.53) ดังตาราง 1

ตาราง 1 ระดับสภาพปัญหา และอันดับสภาพปัญหาตามกระบวนการวางแผนปฏิบัติการสาธารณสุขประจำปี
ขั้นตอนการจัดทำแผน ขั้นตอนการการปฏิบัติตามแผนและขั้นตอนการติดตาม ควบคุม กำกับ และประเมินผล

กระบวนการวางแผน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ สภาพปัญหา	อันดับ สภาพปัญหา
ขั้นตอนการจัดทำแผน	3.58	0.49	มาก	2
การวิเคราะห์ปัญหา	3.59	0.64	มาก	
การจัดทำแผนงาน	3.64	0.61	มาก	
การใช้ข้อมูลในการวางแผน	3.52	0.63	มาก	
การกำหนดลำดับความสำคัญของปัญหา	3.54	0.39	มาก	
การกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมาย	3.54	0.41	มาก	
การเลือกกลวิธีที่เหมาะสม	3.65	0.61	มาก	
ขั้นตอนการการปฏิบัติตามแผน	3.54	0.53	มาก	3
การกำหนดแนวทางในการปฏิบัติแผน	3.48	0.51	ปานกลาง	
การดำเนินการ	3.60	0.62	มาก	
ขั้นตอนการติดตาม ควบคุม กำกับและประเมินผล	3.67	0.66	มาก	1
การควบคุม กำกับงาน	3.70	0.65	มาก	
การประเมินผล	3.64	0.70	มาก	
รวมทุกขั้นตอน	3.60	0.54	มาก	

ค่าเฉลี่ยการปฏิบัติตามกระบวนการวางแผน ปฏิบัติการสาธารณสุขประจำปี พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.39 (S.D.=0.69) โดยขั้นตอนการติดตาม ควบคุม กำกับและประเมินผล มีการปฏิบัติสูงสุดที่ระดับ ปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.43 (S.D.=0.94) รองลงมา

เป็นขั้นตอนการจัดทำแผน มีการปฏิบัติที่ระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.39 (S.D.=0.62) และขั้นตอนการปฏิบัติตามแผน มีการปฏิบัติที่ระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.34 (S.D.=0.66) ดังตาราง 2

ตาราง 2 ระดับการปฏิบัติและอันดับการปฏิบัติตามกระบวนการวางแผนปฏิบัติการสาธารณสุขประจำปี
ขั้นตอนการจัดทำแผน ขั้นตอนการการปฏิบัติตามแผนและขั้นตอนการติดตาม ควบคุม กำกับ
และประเมินผล

กระบวนการวางแผน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ การปฏิบัติ	อันดับ การปฏิบัติ
ขั้นตอนการจัดทำแผน	3.39	0.62	ปานกลาง	2
การวิเคราะห์ปัญหา	3.39	0.84	ปานกลาง	
การจัดทำแผนงาน	3.47	0.79	ปานกลาง	
การใช้ข้อมูลในการวางแผน	3.35	0.82	ปานกลาง	
การกำหนดลำดับความสำคัญของปัญหา	3.41	0.48	ปานกลาง	
การกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมาย	3.32	0.53	ปานกลาง	
การเลือกกลวิธีที่เหมาะสม	3.43	0.85	ปานกลาง	
ขั้นตอนการการปฏิบัติตามแผน	3.34	0.66	ปานกลาง	3
การกำหนดแนวทางในการปฏิบัติแผน	3.31	0.54	ปานกลาง	
การดำเนินการ	3.38	0.85	ปานกลาง	
ขั้นตอนการติดตาม ควบคุม กำกับและประเมินผล	3.43	0.94	ปานกลาง	1
การควบคุม กำกับงาน	3.48	0.91	ปานกลาง	
การประเมินผล	3.39	1.01	ปานกลาง	
รวมทุกขั้นตอน	3.39	0.69	ปานกลาง	

ค่าเฉลี่ยของสภาพปัญหาตามกระบวนการวางแผน ปฏิบัติการสาธารณสุขประจำปี จำแนกตามเพศ ตำแหน่ง ตำแหน่งตามการปฏิบัติงาน อายุ อายุราชการ ระดับการศึกษาสูงสุดและจำนวนเรื่องวิชาการที่เกี่ยวกับการวางแผน ที่ได้รับการอบรม มีสภาพปัญหาภาพรวมทุกขั้นตอนตาม กระบวนการวางแผนปฏิบัติการสาธารณสุขประจำปี ไม่แตกต่างกัน (P-value > 0.05)

เพศหญิงมีค่าเฉลี่ยของการปฏิบัติตามกระบวนการวางแผนปฏิบัติการสาธารณสุขประจำปี มากกว่าเพศชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (P-value = 0.05) ส่วนตำแหน่ง

ตำแหน่งตามการปฏิบัติงาน อายุ อายุราชการ ระดับการศึกษาสูงสุด และจำนวนเรื่องวิชาการที่เกี่ยวกับการวางแผนที่ได้รับ การอบรมมีค่าเฉลี่ยของการปฏิบัติตาม กระบวนการวางแผนปฏิบัติการสาธารณสุขประจำปี ไม่แตกต่างกัน (P-value > 0.05)

ด้านความสัมพันธ์ พบว่า ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (P-value = 0.03) กับระดับสภาพปัญหาตามกระบวนการวางแผน ปฏิบัติการสาธารณสุขประจำปี ส่วนเพศ อายุ อายุราชการ ตำแหน่งตามการปฏิบัติงาน และจำนวนเรื่องวิชาการที่

เกี่ยวกับการวางแผนที่ได้รับการอบรมในรอบ 2 ปีที่ผ่านมา ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับสภาพปัญหาตามกระบวนการวางแผนปฏิบัติการสาธารณสุขประจำปี (P-value > 0.05)

เพศ อายุ อายุราชการ ตำแหน่งตามการปฏิบัติงาน ระดับการศึกษา และจำนวนเรื่องวิชาการที่เกี่ยวกับการวางแผนที่ได้รับการอบรมในรอบ 2 ปีที่ผ่านมา ไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามกระบวนการวางแผนปฏิบัติการสาธารณสุขประจำปี (P-value > 0.05) แต่สภาพปัญหาตามกระบวนการวางแผนปฏิบัติการสาธารณสุขประจำปี มีความสัมพันธ์ระดับมากในทางบวก ($r = 0.95$) กับการปฏิบัติตามกระบวนการวางแผนปฏิบัติการสาธารณสุขประจำปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (P-value = 0.001)

สรุปและอภิปรายผล

ด้านสภาพปัญหาตามกระบวนการวางแผนปฏิบัติการสาธารณสุขประจำปี อำเภออุดรฯ อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.60 (S.D.=0.54) สอดคล้องกับการศึกษาปัญหาการวางแผนปฏิบัติงานของสำนักงานศึกษาธิการ¹⁵

การปฏิบัติตามกระบวนการวางแผนภาพรวมทุกขั้นตอนมีการปฏิบัติอยู่ทุกระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.39 (S.D.=0.69) กระบวนการทำแผนปฏิบัติการอยู่ในระดับพอใช้ ร้อยละ 50.56 และการศึกษาการดำเนินงานตามกระบวนการวางแผนปฏิบัติการ การดำเนินงานตามกระบวนการวางแผนปฏิบัติการประจำปี รวมทุกขั้นตอนอยู่ในระดับปานกลาง⁷ แต่ไม่สอดคล้องกับการศึกษากระบวนการวางแผนสาธารณสุขระดับตำบล จังหวัดอุดรธานี มีการดำเนินการตามกระบวนการวางแผนอยู่ในเกณฑ์ดี การประเมินกระบวนการวางแผนงานสาธารณสุขระดับตำบล ส่วนใหญ่มีการดำเนินการตามกระบวนการได้ในระดับสูง⁹ กระบวนการวางแผนปฏิบัติการประจำปี ในสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอและกิ่งอำเภอสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดมหาสารคาม โดยรวม มีการปฏิบัติตามกระบวนการวางแผนปฏิบัติการประจำปีอยู่ระดับมาก¹⁰ วิธีการและองค์ประกอบในการจัดทำแผนปฏิบัติการของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบล ในจังหวัด ระยอง ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ร้อยละ 75¹¹

ด้านการเปรียบเทียบความแตกต่างของสภาพปัญหาตามกระบวนการวางแผนปฏิบัติการสาธารณสุขประจำปี อำเภออุดรฯ จังหวัดมหาสารคาม ปี 2556 พบว่า เพศ ตำแหน่ง ตำแหน่งตามการปฏิบัติงาน อายุ อายุราชการ ระดับการศึกษาสูงสุด และจำนวนเรื่องวิชาการที่เกี่ยวกับการวางแผนที่ได้รับการอบรม มีสภาพปัญหาภาพรวมไม่แตกต่างกัน (P-value > 0.05) การวางแผนมีปัญหากการปฏิบัติตามกระบวนการวางแผนปฏิบัติการประจำปี โดยภาพรวมและรายด้าน ทั้ง 5 ด้าน ไม่แตกต่างกัน (P-value > 0.05)²

ด้านความสัมพันธ์ ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (P-value = 0.03) สภาพปัญหาตามกระบวนการวางแผนปฏิบัติการสาธารณสุขประจำปี ส่วนเพศ อายุ อายุราชการ ตำแหน่งตามการปฏิบัติงาน และจำนวนเรื่องวิชาการที่เกี่ยวกับการวางแผนที่ได้รับการอบรมในรอบ 2 ปีที่ผ่านมา ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับสภาพปัญหาตามกระบวนการวางแผนปฏิบัติการสาธารณสุขประจำปี (P-value > 0.05) แต่สภาพปัญหาตามกระบวนการวางแผนปฏิบัติการสาธารณสุขประจำปี มีความสัมพันธ์ระดับมากในทางบวก ($r = 0.95$) กับการปฏิบัติตามกระบวนการวางแผนปฏิบัติการสาธารณสุขประจำปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (P-value = 0.001) ซึ่งไม่สอดคล้องกับการประเมินกระบวนการวางแผนงานสาธารณสุขระดับตำบลในจังหวัดพิจิตร ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับกระบวนการวางแผนงานสาธารณสุขระดับตำบล อย่างมีนัยสำคัญ ระดับการศึกษาสูงสุด อายุราชการ การได้รับการอบรมในด้านการวางแผนงาน/โครงการสาธารณสุข การวิเคราะห์ข้อมูล⁹ และความพร้อมในการวางแผนสาธารณสุขของหัวหน้างานแผนงานและเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานวางแผนสาธารณสุขในสำนักงานสาธารณสุข จังหวัดทุกแห่ง ที่พบว่า อายุและอายุราชการ มีความสัมพันธ์กับความพร้อมในการวางแผนสาธารณสุขอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ¹²

ข้อเสนอแนะ

กระบวนการวางแผนปฏิบัติการหน่วยงานต้องเตรียมความพร้อมองค์กร ด้านบุคลากร และการพัฒนาความรู้ของบุคลากรในกระบวนการวางแผนปฏิบัติการอยู่เสมอถึงจะทำให้แผนปฏิบัติการสามารถตอบสนองการแก้ปัญหาในพื้นที่และทันต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมขององค์กรที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การพัฒนาความรู้บุคลากรทุกคนด้านการวางแผนที่มีหลากหลายกระบวนการเพื่อให้บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในการวางแผนร่วมกันและยึดมั่นในเป้าหมายการดำเนินงานเดียวกัน และหน่วยงานบริหารโดยเฉพาะหัวหน้าหน่วยงานต้องแสดง

นโยบาย แนวทางและเป้าหมายการดำเนินงานของหน่วยงานอย่างชัดเจน และเป็นไปได้ตามหลักการวิเคราะห์ห้วงองค์กร และการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมองค์กร เพื่อให้การวางแผนปฏิบัติการมีความชัดเจนในระดับปฏิบัติการ

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงประเมินผลควบคู่ไปกับการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการเพื่อให้สามารถวัดความสำเร็จของการดำเนินงานได้อย่างชัดเจน และควรพัฒนาทักษะการวิจัยเชิงพัฒนาของบุคลากรในระดับปฏิบัติการเพื่อให้การปฏิบัติงานเกิดการพัฒนาและองค์ความรู้ที่ได้จากการปฏิบัติงานจริง

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ นายแพทย์สุรียา รัตนปริญญา นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดมหาสารคาม ที่เห็นชอบในการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ ขอขอบพระคุณ รศ.ดร.วงศา เล่าหศิริวงศ์ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น รศ.ดร.ชาญชัย จารุภาชนี่ คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และ ผศ.ดร.รังสรรค์ สิงห์เลิศ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ที่ให้คำปรึกษาในการวิจัย ขอขอบคุณ อาจารย์ไพบูลย์ อนุฤทธิ์ ที่ให้ความช่วยเหลือด้านภาษาอังกฤษ ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่สาธารณสุขของอำเภอกุดรังทุกคน ที่ให้ความร่วมมือในการวิจัย ทำให้การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

1. เสน่ห์ บุญช่วงดี. ปัญหาการวางแผนปฏิบัติงานของสำนักงานศึกษาธิการอำเภอตามทฤษฎีของนายอำเภอ ศึกษาธิการอำเภอ และผู้ช่วยศึกษาธิการอำเภอ. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก; 2528.
2. อนันต์ อมตฉายา. ศึกษาปัญหาการปฏิบัติตามกระบวนการวางแผนปฏิบัติการประจำปีในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย. รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม; 2542.
3. ถาวร หาญสมบัติ. ปัญหาการดำเนินงานตามกระบวนการวางแผนการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาอำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม; 2543.
4. สุทิน จิตเจริญ. การพัฒนารูปแบบการวางแผนสำหรับวิทยาลัยเทคนิค ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. ปรินญาณิพนธ์ ศษ.ม. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น; 2536.
5. สมพร ขุนพิลึก. ปัญหาการวางแผนปฏิบัติการประจำปี ตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรม สามัญศึกษา เขตการศึกษา 7. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร; 2535.
6. กาญจนา นาพุดผล. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการปฏิบัติตามกระบวนการจัดทำแผนปฏิบัติการของสถาน ีอนามัยในจังหวัดอ่างทอง. อ่างทอง : สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอ่างทอง; 2542.
7. สมสุข มุงเคน. การดำเนินงานตามกระบวนการวางแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรม สามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม; 2543.
8. นาฏนภา ดวงไพฑูม. กระบวนการวางแผนสาธารณสุขระดับตำบล. อุดรธานี : สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุดรธานี; 2540.
9. สุวิทย์ กนกเทศ. การประเมินกระบวนการวางแผนงานสาธารณสุขระดับตำบลในจังหวัดพิจิตร. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (สาธารณสุขศาสตร์) สาขาบริหารสาธารณสุข : มหาวิทยาลัยมหิดล; 2542.
10. จีรพันธ์ ฮามคำไพ. การปฏิบัติงานตามกระบวนการวางแผนปฏิบัติการประจำปี ในสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอและกิ่งอำเภอ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม. รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม; 2544.
11. วราภรณ์ เหล่าหิซกุล. วิธีการและองค์ประกอบในการจัดทำแผนปฏิบัติการของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบล ในจังหวัดระยอง. รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ สส.ม. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่; 2544.
12. อัญชลี มุละดา. ความพร้อมในการวางแผนสาธารณสุขของหัวหน้างานแผนงานและเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงาน วางแผนสาธารณสุขในสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด. ปรินญาณิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล; 2541.